

PERIÓDICH VERMELL

⌘ SALUT PÚBLICA ⌘ INTERESSOS POPULARS ⌘ ARTS Y LLETRAS ⌘

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ : Ronda de la Universitat, 96. BARCELONA

3 Juliol 1807

GARIBALDI

3 Juny 1882

Garibaldi ha mort. ¡Viva Garibaldi!

LA TRAMONTANA, que sempre ha sapigut distingir-se quan s'ha tractat de honrar un campeó de la llibertat y de la civilitació, no pot pas deixar passar per alt la mort del héroe de nostre sigle, que ab sa constancia, ab son valor, ab sa generositat, ab sas ideas de Progrés, lográ tirar per terra la mes odiosa de las tiranías, la tiranía de las conciencias, lo poder temporal dels papa-reys.

Tan coneguda es la vida del héroe que avuy plora tot lo mon lliberal, que no 'ns proposém pas fer una historia del distingit campeó de la unitat italiana, ni tan sols uns apuntes biográfichs, sino solzament rendir un tribut á la bona memoria del qui en vida no deixá may de sacrificarse pera combatre la institució mes fortament arrelada en lo fanatisme de molts sigles de ignominia, y per lo tant mes perillosa de contrariar.

Garibaldi no fou may un de aquestos lliberals de boquilla que desfan ab la cua lo que han fet ab lo cap. Era tan gran la generositat de son cor y son amor may desmentit al progrés, com era indomable son valor y á tota prova sa sang freda en los camps de batalla.

Ell treballava per Víctor Manuel, y á pesar de ser aquest un rey popular, mes de duas ingratituds respecte á Garibaldi tacaren la historia de la monarquia italiana, que també tenia de ser ingrata pera no desmentir la essencia de aquesta forma de govern.

A Garibaldi no l'espantaren may las ideas que, sent mes ayansadas que las d'ell, venian á escriure una paraula mes en lo gran llibre de la verdadera civilitació. Per aixó habém dit que no era lliberal de boquilla, sino de cor; era lliberal per essencia!

¡No 's comprén d'altre modo que ell sol, ab son gran esperit y ab son colossal geni y sa may desmentida iniciativa, realisés la mes gran de

las proesas, la verdadera epopeya del sigle XIX, lo enderrocament del espantós despotisme dels Papas, ahont tants mónstruos, ab la capa de sants, habian tiranisat y envilit á la humanitat en pes!

¡Gloria á Garibaldi!

Un dels actes que caracterisá mes al gran enemich del Papat pera demostrarlo com un verdader lliberal dels que no 'ls espantan may las ideas noves, fou allá per los anys del 69 al 70 quan la grandiosa Associació Internacional de Trabajadores posava en connotació á tot lo mon civilisat ab sas noves teorías de Progrés. Mentres casi tots los governs que 's deyan lliberals d'Europa perseguian á dita Associació, trayentla uns de la legalitat, altres fusellantla despiadadament y 'ls mes perseguintla de un modo encarnisat, Garibaldi escribia una carta que fou publicada per molts periódichs, entre ells *La Federacion*, órgano de las classes obreras de la Internacional en Barcelona, ahont se feya constar que aquella Associació y aquellas ideas per ella sustentadas eran la mes exacta definició del Progrés, y que ell, lliberal de cor, no podia menos de simpatisar ab la Internacional. ¡Y mes tart la República francesa assessivava 'ls internacionalistas de la *Commune* á milers!

Quan la guerra de Fransa contra Prusia los francesos tiraren per terra l'envilit imperi de Napoleon III, Garibaldi fou á defensar aquella República, essent l'únich general de Fransa que no sigué derrotat per las águilas prussianas com fou dit en plé parlament francés. En cambi realisá fets d'armas com la presa de Dijou y altres que li valgueren gran nom.

¿Per qué era que Garibaldi fou sempre tan francament lliberal sens espantarse de res?

Molt senzill. Ell aborria tota tiranía, y encarnat son esperit en odi á la mes gran, la religiosa, no podia duptar en totas las demés. Aixís es que tant reprobava las tiranías en política, com en religió, com en economia, com en sociología, com en tot. ¡Si de las calentas

cenbras de Garibaldi pogués aixecarse, com altre Fénix, un altre geni nou ab son pensament, sa energia, son valor, sa generositat, son esperit, sa constancia! ¡Quan no podria realisarse encara en lo que resta de sigle XIX, de aquest sigle que ha posat en tela de judici tot lo indiscutible de sigles passats, y que á cada pas que ha realisat la ciencia ha fet perdre un infinit als misteris de aquestas religions reveladas sobre las quals se basa la ignorancia y la tiranía dels pobles!

Mes ¡ay! lo desconegut es nostre principi y ell mateix te de ser nostre fi. Al sortir de la mare naturalesa portem escrit al front l'implacable fat que te de tornárnoshi. Garibaldi era home, era una petita molécula de aquesta humanitat que s'aixeca pera no veure mes alts qu'ella als seus tirans, y tenia de tornar de allá ahont habia sortit.

Ya feya anys que Garibaldi no era aquell home vigorós qual mirada enardía y qual paraula arrebatava. Passat lo foch de la vida al pes dels anys, en la tardor de sa existencia conservá ab tot lo caliu de un cor sencer, del que ja no 'n quedan avuy mes que fredas cenbras.

Retirat á Caprera pera donar repós á son cos tan fatigat per las lluytas de tota sa vida, ha baixat al sepulcre acompanyat de las llágrimas, no ja del poble italiá tan solzament, sino de tot lo mon, al que ha deixat una brillantíssima página ab sa historia.

Pera acabar, citarém lo que deya Michelet del gran capdill de la llibertat italiana:

«He vist un héroe en Europa. Un no mes. Jo no 'n conech dos. Garibaldi.»

*****

LA TRAMONTANA

Se publica cada setmana, y dona números extraordinaris sempre que ho demanan las circunstancias.

Lo número suelto DOS CUARTOS y cada 25 exemplars UNA PEsSETA.

Vuyt rals trimestre, portat á domicili, en Barcelona y resto de Espanya. Setze rals en los paissos adherits á la Unió Postal.

Á GARIBALDI

Los ulls negats en plor, baixa la testa,
sas galas muda en dol noble matrona;
lo sol de Llibertat, qu' es sa corona,
en sos raigs sa amargura manifesta.

Ni escampa sos aromas la floresta,
ni canta l' au, ni mormolleja l' ona,
ni 'l sol ardent d' Italia no acarona
sos fértils camps d' esmeragdada vesta.

De l' héroe de Sicilia y de Magenta
l' alé potent ha apagat ja sa flama;
la mort gelá crudel sa saneh ardent.

Mes no ha mort pas: en alas de la fama
son nom, corrent pel mon, será una afrenta
per' qui la Democracia no proclama.

E. GUANYABENS

UN TRIBUT Á GARIBALDI

Dos anys enrera, un vespre 's reunian en lo
entressuelo del café-restaurant d' *Ambos Mun-*
dos de Barcelona un gran número de llibe-

rals.
Era de las pocas vegadas que 'ls caps d' ala
de tots los partits avansats d' aquesta capital se
reunian, sense prevenció de cap mena, deixant
á part odís antichs y qüestions petites, á fi de
obrar de comú acort en un projecte.

¿Quin era 'l motiu que aixís lligaba aquellas
personas que tots los dias se disputan en lo
camp de las ideas, á n' aquells que no mes se-
guixen á sos correligionaris, sense que 'ls preo-
cupi poch ni molt la conveniencia de pres-
cindir, quan es necessari, de las miras egoistas
del partit á que militan?

En aquella ocasió, més, molt mes que avuy
l' ultramontanisme posaba en moviment totes
sas foras organisant peregrinacions, y com Es-
panya era la nació que aportava major contin-
gent á tot mena de manifestacions, per vergo-
nya del element lliberal, llavors precisava una
demostració seria, numerosa y valenta que 'ns
sincerés devant del mon civilisat.

Pero ¿hi havia un objecte de prou magnitud
pera contrarestar aquellas manifestacions relli-
giosas impropies del sigle XIX? ¿Hi havia una
persona de prou significació pera fer contrapés
al mateix Papa, al titulat rey del reys?

Sí, no hi ha pas dubte.

Un habitant de la solitaria isla de Caprera,
Garibaldi, era la figura més caracterizada, úni-
ca que en aquella manifestació no retrauria á
ningú que de lliberal se preciés.

Garibaldi, donchs, era qui reunia al entorn
d' una sala del café-restaurant de *Ambos Mun-*
dos á los individuos mes coneguts de las frac-
cions lliberals, desde 'l manso possibilista fins
al roig mes furibundo, desde l' obrer fins al
encopetat conferenciant del Ateneo.

Y ningú més qu' en Garibaldi podia fer que
ab gust se reunissen tots aquells elements, que
discutissen ab més tranquil·litat d' esperit, ab
més convicció y més bona fé que may.

L' acort prés allí no podia ser mes complert,
més unánim ni més satisfactori.

Se tractaba d' organisar una manifestació lli-
beral que sortint de Barcelona anés á Italia
visitant á Garibaldi en la isla de Caprera, salu-
dant en ell al representant del esperit anti-cler-
ical d' aquest sigle, al llibertador d' Italia.

¿Quina manifestació més brillant se prepa-
rava! ¿Quin entusiasme s' hauria despertat en
los fills de la lliberal Italia devant de semblant
demostració!

Mes poch dias avans de tancar-se las llistas,
la Comisió organisadora, quan ja ho tenia tot

á punt, presentant l' aspecte més afalagador,
va rebre una mala nova; per telégrama li de-
yan de Italia que en Garibaldi, á pesar de sos
desitjos, se veyá obligat á deixar la isla de Ca-
prera ahont vivia entre pescadors, perque l' es-
tat de la seva salut demanava prompte, molt
prompte 'l cambi de localitat.

Aquest contratemps destruhia l' itinerari
fixat y no permetia un arreglo, vegentse la
Comisió obligada á desistir de son propósit
per lo moment.

Quedaba l' esperansa de organisar més ende-
vant l' expedició lliberal; pero la mort ha vin-
gut á impossibilitar per complert la realisació
de semblant projecte.

*****

PENSAMENTS SUELTOS

SOBRE

GARIBALDI

¿Garibaldi! ¿qui es Garibaldi? Un home, res
mes que un home, pero un home ab tota la
extensió de la paraula. Un home de la huma-
nitat.

Garibaldi, bras de guerrer, cor de profeta, es
l' héroe del ideal.

V. HUGO

** **

Garibaldi es un home de mando que 's fa
obehir ab la persuació. Ell no pot dirigir mes
que homes lliures. Sobre d' ell hi ha sols lo
sagrat de la paraula donada y rebuda. Té un no
sé qué de entussiasista y místich, que constitueix
per sí mateix una honrosa y única excepció en
lo temps en que vivim.

J. SAND

** **

Lo valerós soldat qual reputació está lliure
de tota taca, Garibaldi, ha sapigut conquistarse
las simpatías y 'l respecte de tothom: fins los
seus mateixos enemichs polítichs han reconegut
lo elevat de son carácter.

A. DE LA FORGE

** **

Soldat heróich, ha sigut judicat de moltes
maneras, pero sempre fins atrayentse la estima
de sos mateixos enemichs.

F. D. PERRENS

** **

Garibaldi, potent, maravillosa individuali-
tat, es massa gran per esser judicat ab impar-
cialitat dels contemporans.

Pero sia lo que 's vulga la diversitat de las
opinions y credo polítich que cada hu professi,
es un honor que cap home prudent é imparcial
voldrà negar á n' en Garibaldi: lo d' haberse
sacrificat ell mateix per la patria.

Y basta l' haber merescut tal distinció perque
lo seu nom degui esser volgut y estimat per
quants han estimat y venerat la Italia.

P. C. BOGGIO

** **

Garibaldi ab la seva defensa de Roma y ab
la retirada de 1849 demostrá una extraordinaria
inteligencia guerrera.

RÜSTOW

** **

Lo tracte d' en Garibaldi es senzill y afable
com lo de tota persona de talent y de bon cor.
Qui parla ab ell se trova pres baix l' influencia
d' aquella naturalesa lleal, generosa é intrépida.

LAVARENNE

*****

UNA CARTA D' EN GARIBALDI

Com á mostra del interés que 'n Garibaldi 's
prenia fins poch avans de morir; com á mostra
del vigor que l' ha animat tota sa vida, no po-
dem resistir al desitj de donar á coneixe una
carta dirigida al nostre company en la premsa
M. Léo Taxil, qu' es un crit d' indignació del
héroe de Mentana al veure 'ls atropells comesos
per algun general francés ara de poch en las
tristas jornadas de Tunis; crit de indignació
sortit del fondo del cor d' un brau soldat al
veure com se batian los lliberals fills de la no-
ble Fransa per defensar... la usura de quatre
miserables bolsistas, realisant de pas las aspira-
cions dels jesuítas constructors de la catedral
de Tunis.

Es un xich forta la carta d' en Garibaldi,
francament; pero aixís y tot creyem que 'ls nos-
tres lectors nos agrahirán la seva publicació,
perque á pesar d' aixó mostra ben á las claras
los sentiments nobles y generosos que alimen-
taban lo cor d' aquell que ha sobreviscut á son
enemich lo gran infalible, qu' ens pintan pro-
tegit per lo dit de la providencia, y qual vida
y miracles s' están aclarint actualment en lo cé-
lebre procés del Tribunal de Montpellier.

Veus' aquí la carta:

Nápolis 9 Mars 1882.

Mon estimat Léo Taxil:

La cosa es feta: Vostra república de sotanas
no enganyará á ningú més. L' amor y la vene-
ració que nosaltres li profesavam ja s' ha tor-
nat en menyspreu.

Vostra guerra tuncina es vergonyosa, y si 'l
govern italiá tingués la debilitat de reconeixer
los fets consumats, sería molt despreciable; co-
barda sería la nació que consentís semblant
govern.

Vostres famosos generals, que s' han deixat
embalar en los wagons de bestia dels prussians
y conduhir á Alemania, després de haber aban-
donat y entregat mitj milió de valents soldats,
fant avuy l' home contra las poblacions igno-
scentas de Tunis.

¿Coneixeu los següents telégramas?—«*Gene-
ral en jefe*: Lo general fulano ha efectuat una
brillant *victoria*; ha destruhit tres pobles, ha ta-
llat mil palmeras, robat doscents bous, mil
ovellas, dos mil gallinas, etc.» y molts d' altres
del mateix género?

Si 's tingués l' impudencia d' insertarlos en
la gloriosa historia de Fransa, sería menester
esborrar aquestas páginas ab una escombra de
cuina mollada en fang.

Vos saluda cordialment,

J. GARIBALDI.

Al tenirse noticia á Roma de la mort d' en
Garibaldi hi ha hagut una consternació general.

Las cámaras italianas han suspés las sessions
en senyal de dol, y 'ls establiments públichs y
particulars han tancat las sevas portas, y 'ls
espectacles públichs tampoch s' han portat á
terme.

Tota Italia está de dol.

Aixís deuen pagar los pobles als homes que
han sapigut ser sempre conseqüents en sas ideas,
aixís com també deuriem saber despreciar á tots
aquestos talents de pega que cambian de pensar
cada dia segons las sevas conveniencias, que
may son altres que veure satisfetas totes sas
ambicions.

** **

Lo govern d' Espanya paga al clero uns 36 milions de pessetas cad' any,

Suposant que aquets quartos se tinguessen de donar pagant lo jornal de pagesos, manobres, peons, etc., n' hi hauria pera pagar continuament la setmanada a CINQUANTA MIL HOMES.

Si 'ls mateixos calés se empleyessin en construir ferro-carrils, carreteras, canals, etc., podria ferse per terme mitj uns trescents kilòmetros de ferro-carril, mes de mil de carretera, y tres ó quatre grans canals cad' any, que podrian donar feyna continuament a més de VINT MIL brassos.

Empleats los dits quartos en establiments benéfichs, no dels d' avuy, sino tal com tindrian de ser, se podrian instituir un centenar de hospitals en diferentas poblacions d' Espanya, que cada un podria albergar comodament uns CENT QUARANTA malalts, ó sia, entre tots, CATORZE MIL.

Es a dir, que 'l clero d' Espanya se menja lo jornal de cinquanta mil homes, l' auxili complet que podria donarse sens interrupció a catorze mil malalts, y més de trescents kilòmetros de ferro-carril cada any, que tan de servey farien a la riquesa del país.

Y ara tot aixó sense contar lo que fan de gangas particulars, missas, deixas, etc., etc., que de fixo es altre tant com lo que 'ls dona 'l govern.

Ara vegin si 'ls relligiosos no son capassos de menjar-se tota la riquesa de una nació; y aixó que d' Espanya, encara se 'n queixan...

Donchs tota aquesta filoxera, ab una dotzena de Garibaldis pe 'l mon, dintre poch's anys passaria als museus arqueològichs y may més aixecaria 'l cap.

En Castelar, quan defensava la Democracia y no feya la Magdalena, també era un gran admirador de Garibaldi.

En un discurs que va fer aquí a Barcelona recordo que va dir poch mes ó menos:

«Perque vejeu lo que son las monarquías, Victor Manuel, que fins es un rey popular, liberal y altres cosas, també es un ingrát. Ell deu lo trono a Garibaldi, y a pesar de aixó, també envia sos soldats contra Garibaldi no mes que per adular altres tronos, y en Aspromonte clavá una bala a la cama del héroe de la llibertat de Italia. ¡Si 'ls reys populars, liberals y bons fan aixó, qué se 'n pot esperar de todas las instituciones dels tronos? Res mes que tiranías y calamitats pe 'ls pobles...»

¡Bravo, don Emilio! ¡quina llástima que vosté hagi perdut la memoria y altres cosas pitjors!

Lo capellá de Santo Domingo, (Lugo), volia fer un sermó devant de donas solzament, y quan va adonarse que alguns homes també volian sentir la paraula femenina del Esperit Sant, va armarse de un garrot y va librar una batalla campal a las portas de la iglesia.

Per qué deuria voler donas solas aquell *ilustrat* prebere?

Portaria cúa lo tal sermó?

A Barbastro hi ha un capellá que fa propaganda per la homeopatia en lo confessorari. ¡Diantre! ¡si voldrán ara ficarnos a Deu al cos en forma homeopática?

També 's queixan a Barbastro de que hi ha capellans que desde la trona parlan tan clar del misteri de la encarnació a sos feligresos,

que molts pares privan de anar a sermó a las sevas fillas.

¡Obriu l' ull, pares de familia, obriu l' ull!

Además de LA TRAMONTANA, sabem que algun altre periódich setmanal de Barcelona dedicará un número extraordinari a la tan sentida mort d' en Garibaldi.

Entre ells, nostre estimat colega *La Mosca* també honrará la memoria del héroe de Roma dedicantli tot un número y publicant lo seu retrato en cromó.

Ho celebrém.

Ja no tan solzament los capellans se conforman en empaytar, deshonrar ó prostituir honradas donzellas ó candorosas esposas (es un dir), sino que a Málaga un reverent prebere se n' ha emportat de casa dels seus pares una nena de NOU ANYS pera dedicarla a la teología carnal de la seva lubricitat y altres futesas.

¡Apa, apa, aneu fent, que com mes grossas sigan mes aviat rebentará la piula que te de socarrimar la llana de tots los clatells.

Tots los constitucionals de talla, tots los polítics amichs d' en Sagasta de alguna significació, tots s' han separat d' ell perque diuen que no compleix en lo poder lo que va prometre en la oposició.

Molt lluny jo de contradir lo que afirman aquets bons senyors. Pero se m' ocorre un dupte: Ells ara prometen molt; si arriban a ser poder... ¿darán lo que prometen?

Farán com tots.

Lo prometre no fa pobre.

GOIGS

DE LA VERJE DEMOCRACIA

CORO

Alabada sigas
vera Democracia,
ja que 'ts santa, verje
y plena de gracia.

Per tu la Suissa
y 'ls Estats-Units,
son pobles que viuen
contents y aixerits.

Tu no vols que 't cremin
círis ni blandons,
ni vols lletanias,
resents ni oracions.

Tu no fas miracles
(que tots son incerts)
pero fas prodigis
cumplerts y ben certs.

D' ensá que la Fransa
t' estima, també
veyém que prospera
y va bastant bé.

CORO

Benehida sempre
sigas Democracia,
y femnos ben dignes
de la teva gracia.

Tu no vols als pobles
may fanatisats,
pero vols que sigan
molt nobles y honrats.

Los fanátichs russos
son enemichs teus,
y roban y matan
als pobres jubeus.

Si 'ls russos se veyan
per tu governats,
ben cert no farien
tals atrocitats.

Pobles que no poden
dels seus drets fer us,
criminals se tornan
com lo poble rus.

CORO

Ves a redimirlos,
santa Democracia,
que al fi serán dignes
de la teva gracia.

Las naciones ditxosas
que ab tu han confiat,
tenen Pau, Justicia,
y a més Llibertat.

La pobreta Espanya,
un jorn t' aclamá
y grans beneficis
per tu va alcansá.

Més, per gran desgracia,
va darte al olvit
y esclava ara plora
de dia y de nit.

Deixa donchs que plori
sos passats errors
y justa aborreixi
molts Judas traïdors.

CORO

Torna a redimirnos,
verje Democracia,
¡que al fi, tots, ben dignes
serém de ta gracia!

Francisco LLENAS

Traduhim a continuació un articlet original d' en Garibaldi, en lo que a través d' afirmacions un xich renyidas ab lo que ell mateix pensava y feya, se veu al liberal de veras, indignat al pensar que 'l poble no ha sapigut may, fins ara, *ferse digne*, com diu ell, *de la llibertat*.

Si 'ls nostres llegidors saben llegir entre línies tot alló qu' en Garibaldi s' calla, ja comprendrán lo verdader alcans del escrit següent:

LA LLIBERTAT

Libertá mai gostome non sposo,
Per azzurre non mette mai piú.
(Bastoni)

E liber chi lo merita.
(Tucumán).

«Libertad para todos y si no es para todos no es tal libertad!» aquest es l' epigrafe d' un periódich democrátich espanyol, escrit per amichs meus, y sento de veras trobar-me lluny de pensar com ells.

Y vos, poble corromput voleu esser libre? Profundiséu en la vostra contaminada conciencia y digueume si vos sentiu capás de tant; —digueume si 'ls vostres ulls son capassos de fixarse en lo sol de la llibertat sense aclucar-se.

La llibertat, donchs, es una arma de dos talls.—L' autócrata es lo més libre dels homes, y de la llibertat se 'n serveix generalment per fer mal—lo proletari, que necessita mes que cap altre de la llibertat, quan arriba a possehirla, la prostitueix fins a transformarla en llicencia.

Vosaltres me direu que foreu enganyats, homes del poble, quan vos vaig corrompre, quan vos vaig fer cridar: viva la mort!—y quan vos conduhia a depositar en l' urna 'l vostre vot per un lladre un servil y un tirá! Mes vosaltres vos deixeu conduhir ¡perversos! Vos deixeu enganyar ab concíement de causa per lograr una mercé, ó per ser protegits d' un pervers!

No tenui disculpa, no: per esser libre, es necessari esser honrat—ferse mereixedor de serho, en una paraula.

En mos transports d' escepticisme ó de misantropia, jo malehiria l' haber nascut, lo pertanyer a n' aquesta familia de misgrables tan poch dignes de llibertat! y que tanta llibertat ambiciona encara estant aterrada pel coll. Pero considerant qu' encara soch de la familia, que he comés també errors, y que tinch la meva dóssis de pressumpció, per amor propi soch un xich condescendent ab los demés.

De manera que com soch defectuós no he deixat d' escoltar la veu de la rahó, y seguir sos consells.

J. GARIBALDI

Caprera, 1873

Barcelona Tipografía LA ACADEMIA, de Evaristo Ullastres
96, Ronda de la Universitat, 96

SICILIA

MAGENTA

RAMONTE

ALMERON

DEL SIGLO

GARIBALDI

TERRACINA